

การเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนชนบทในภาคกลาง
อันเนื่องมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรม

นางพิสมัย ฟิ่งวิกรัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ.2538

ISBN 974-632-848-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I16696918.

Social and Economic Changes in a Central Thai Community :
A Study of The Impact of Industrial Development

Pisamai Phungwigrai

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts
Department of Sociology and Anthropology

Graduate School
Chulalongkorn University

1995

ISBN 974-632-848-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : การเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนชนบทในภาคกลาง
อันเนื่องมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรม

โดย : นางพิสมัย พึ่งวิกรัย

ภาควิชา : สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คูวินทร์พันธุ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยานิพนธ์ฉบับนี้
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

Santi S.

----- คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ ฤงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

Prasit S.

----- ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สวาสดิ์ญาติ)

Preecha K.

----- อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คูวินทร์พันธุ์)

Suriyachai H.

----- กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ สุริชัย หวันแก้ว)

พิสมัย พึ่งวิกรัย : การเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนชนบทในภาคกลาง
อันเนื่องมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรม (Social and Economic Changes in
a Central Thai Community : A Study of The Impact of
Industrial Development) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.ปรีชา คูวินทร์พันธุ์, 93 หน้า.
ISBN 974-632-848-4

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงชุมชนชนบท หมู่ที่ 5 ตำบลลานหาม
อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา อันเนื่องมาจากการที่มีสวนอุตสาหกรรมโรจนะเข้ามาตั้งในพื้นที่ โดย
ศึกษาการเปลี่ยนแปลงในด้านลักษณะอาชีพ การศึกษา ครอบครัว ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ทัศนคติและ
พฤติกรรมทางสังคม ผู้ศึกษาได้ใช้แนวความคิดของ Herbert Blumer เกี่ยวกับช่องทางของ
อุตสาหกรรมที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางสังคมในการศึกษาค้นคว้า

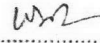
ผลการศึกษาพบว่า การที่มีสวนอุตสาหกรรมโรจนะเข้ามาตั้งในพื้นที่ ซึ่งแต่เดิมชาวบ้านประกอบ
อาชีพทำนาเป็นหลัก มีผลทำให้ราคาที่ดินเพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว ชาวนาบางส่วนจึงพากันขายที่ของตน ให้
กับทางสวนอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังมีผลทำให้เกิดความหลากหลายในการประกอบอาชีพ ทั้งนี้เป็นผล
ทางตรงและผลทางอ้อม ผลทางตรงได้แก่ การเป็นลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ส่วนผลทางอ้อมได้แก่
อาชีพบริการอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นตามมา อาชีพดังกล่าวนี้สามารถให้รายได้และความแน่นอนของรายได้ดีกว่า
อาชีพเดิม คือการทำนา เมื่อประกอบกับการขายที่ของชาวนาด้วยแล้ว ฉะนั้น อาชีพทำนาจึงลดลงอย่าง
รวดเร็ว และมีแนวโน้มที่จะหมดไปในอนาคต ลักษณะอาชีพและเศรษฐกิจ ที่ตั้งขึ้นโดยภาพรวมของชุมชน
มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านการศึกษา ครอบครัว ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน ทัศนคติและ
พฤติกรรมทางสังคมของชุมชนตามมา

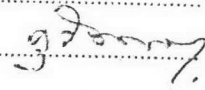
ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา .....สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....

สาขาวิชา .....มานุษยวิทยา.....

ปีการศึกษา .....2538.....

ลายมือชื่อนิสิต ....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ....

C331583 : MAJOR SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY
 KEY WORD: IMPACT/INDUSTRIAL DEVELOPMENT/CHANGES/COMMUNITY

PISSAMAI PHUNGWIGRAI : SOCIAL AND ECONOMIC CHANGES IN A CENTRAL THAI
 COMMUNITY : A STUDY OF THE IMPACT OF INDUSTRIAL DEVELOPMENT.
 THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. PRECHA KUWINPANT, Ph.D. 93 pp.
 ISBN 974-632-848-4

This research has the objective to study the changes in a rural community at Mou 5, Tumbon Kan-ham, Amphur Utai, Phra Nakhon Si Ayutthaya on account of the establishment of Rojana Industrial Park. considerations are given on the changes in occupational, educational, family, relations with the neighbours, attitude and social behaviour. In this research, the researcher used the concept of Herbert Blumer in relation to the industrial process as it makes contact with and enters into group life that lead to the social changes

The findings are that the establishment of the industrial park in an area where people used to utilize as a paddy field pay an important roles on the social and economic changes of the people in the community. Firstly, the establishment of the industrial park rising the land price sharply, this induces the need of the farmers to sell their land to the industries without hesitate. Furthermore, the establishment also effect on the various changes in occupational of the people both in the direct and indirect bring off. The direct transform is to be employed as a worker in the industrial park, whereas the indirect transforms are the immersing of other business result from the immigration of the labour in to the area. These indirect transform business are including, room rent services, dealings, and etc. These transforms business earn more and certain incore than the yield from farming. These transforms business together with the high potential on land selling result in the reduction and limitation of the farming occupational rapidly. It may conclude that farming occupation would be no longer valid in the study area in future. Consequently, the better earning of livelihood and economy as a common appearance of the community result in the changes in educational, family, relations with neighbours, attitude and social behaviour of the community.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา.....
 สาขาวิชา มานุษยวิทยา.....
 ปีการศึกษา 2536.....

ลายมือชื่อนิติต..... Wm
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... [Signature]
 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์ช่วยเหลือจากบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งล้วนแต่มีความปรารถนาดีต่อผู้เขียนเป็นอย่างมาก บุคคลแรกที่ต้องขอกล่าวขอบพระคุณในที่นี้ คือ รองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุวินทร์พันธุ์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในด้านความรู้ทางวิชาการ การสนับสนุนให้กำลังใจ ความเข้าใจในภาวะของผู้เขียน และความช่วยเหลืออื่น ๆ ทุกด้านจนผู้เขียนรู้สึกเป็นพระคุณอย่างหาที่สุดมิได้ นอกจากนี้ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ สวาสดิ์ญาติ และรองศาสตราจารย์ สุริชัย หวันแก้ว ซึ่งเป็นประธานกรรมการวิทยานิพนธ์ และกรรมการวิทยานิพนธ์ตามลำดับ ที่กรุณาให้คำแนะนำเพิ่มเติม เพื่อให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ในด้านความร่วมมือประสานงานต่อการเก็บข้อมูล ผู้เขียนขอขอบพระคุณคุณจริยา นุชพงษ์ นักพัฒนาชุมชน ผู้ใหญ่สละ หามนตรี (อดีตผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 5) กำนันละออง ตรีสินธุ์ และนายมานพ ธาราวุฒิ ที่กรุณาช่วยให้คำแนะนำและอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ ขอขอบคุณนายบรรพต ขาวสะอาด นางสาวอัญชลี พัดมีเทศ นางนิตา สักกาทัตติยกุล และนายสุดใจ ชันธิโชติ ในการร่วมเป็นเพื่อนลงพื้นที่กับผู้เขียน ขอขอบพระคุณ นายเดชา ใจยะ ปลัดอำเภออุทัย ในการให้ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อนร่วมรุ่นสาขามานุษยวิทยาทุกคนที่ร่วมทุกข์ร่วมสุขด้วยกัน ได้แก่ นายวิรัตน์ พงษ์ทอง นางสาวทรงสิริ วิชิรานนท์ นางสาวพจนพร กนกแก้ว บุคคลทุกคนในครอบครัวอันประกอบด้วยนายมานิต แสงสิงคี นางไพเราะ แสงสิงคี นายพงศ์ศักดิ์ แสงสิงคี นางสาวกาญจนา แสงสิงคี นายเฉลิมศักดิ์ พึ่งวิกรัย เด็กชายอานนท์ พึ่งวิกรัย ซึ่งเป็นบิดา มารดา น้องชาย น้องสาวสามี และบุตรชาย ตามลำดับ ที่มีส่วนให้กำลังใจ ช่วยเหลือ และผลักดันให้ผู้เขียนทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จ ขอขอบคุณนางสาวอุรธา นีวาดพันธุ์ นายชัยวัฒน์ วสุตตมรัต นางจารุณี หัตถกิติ ที่มีส่วนให้กำลังใจและช่วยเหลือด้านการพิมพ์ และที่สำคัญอย่างยิ่งที่ต้องกล่าวขอบคุณคือ ชาวบ้านชุมชนหมู่ที่ 5 ตำบลคานหาม ทุกท่าน

ความดีของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอมอบให้บุคคลดังกล่าวข้างต้นทั้งหมด ส่วนจุดบกพร่องหรือจุดอ่อนของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ผู้เขียนขออ้อมรับด้วยความเต็มใจอย่างยิ่ง

นางพิสมัย พึ่งวิกรัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่	
1. บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	5
ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง	12
สมมติฐานในการวิจัย	19
ขอบเขตของการวิจัย	19
นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย	20
วิธีการวิจัย	21
การดำเนินงาน	22
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	22
2. สภาพทั่วไปของหมู่บ้าน	23
สภาพทั่วไปของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	23
สภาพทั่วไปทางภูมิศาสตร์	27
ลักษณะของหมู่บ้านและการตั้งบ้านเรือน	29
ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน	31

บทที่	หน้า
ประชากร	34
สภาพการศึกษาและสาธารณสุข	34
สภาพทางเศรษฐกิจของหมู่บ้าน	35
ความสัมพันธ์ทางสังคมวัฒนธรรม	36
ชุมชนกับโลกภายนอก.....	41
3. การพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา	42
ลักษณะเด่นของจังหวัดที่เหมาะสมต่อการลงทุน.....	42
หมวดอุตสาหกรรมในจังหวัด.....	44
การพึ่งพาทภายนอก	45
ข้อมูลทั่วไปของสวนอุตสาหกรรมโรจนะ	47
4. การเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน	
อันเนื่องมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรม	50
สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในอดีต.....	50
ลักษณะอาชีพและการเปลี่ยนแปลง.....	53
การศึกษาและการเปลี่ยนแปลง.....	68
ครอบครัวและการเปลี่ยนแปลง.....	70
ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านและการเปลี่ยนแปลง.....	72
ทัศนคติ พฤติกรรมทางสังคมและการเปลี่ยนแปลง.....	73
5. บทวิเคราะห์และสรุป	76
รายการอ้างอิง.....	88
ประวัติผู้เขียน.....	93

สารบัญตาราง

	หน้า
1. ตารางที่ 1 : แสดงสิทธิในที่ดินทำกิน ตั้งแต่ปี 2533 - 2537.....	56
2. ตารางที่ 2 : แสดงพื้นที่ทำนารายครัวเรือน ตั้งแต่ปี 2533 - 2537.....	57

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

	หน้า
1. แผนที่แสดงที่ตั้งตำบลคานหาม อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.....	26
2. แผนที่แสดงชุมชนหมู่ที่ 5 ตำบลคานหาม อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.	30
3. แผนที่แสดงภายในเขตสวนอุตสาหกรรมโรจนะ	49
4. ภาพที่ 1 : แสดงปากทางเข้าชุมชนหมู่ที่ 5	79
5. ภาพที่ 2 : แสดงถนนภายในชุมชน	80
6. ภาพที่ 3 : แสดงถนนภายในชุมชน	81
7. ภาพที่ 4 : แสดงลักษณะการตั้งบ้านเรือนภายในชุมชน	82
8. ภาพที่ 5 : แสดงสภาพบ้านเรือนภายในชุมชน	82
9. ภาพที่ 6 : แสดงสภาพบ้านเรือนภายในชุมชน	83
10. ภาพที่ 7 : แสดงบ้านของกำนันละออ ศรีสินธุ์	83
11. ภาพที่ 8 : แสดงวัดโคกมะยม.....	84
12. ภาพที่ 9 : แสดงโรงเรียนวัดโคกมะยม.....	84
13. ภาพที่ 10 : แสดงคลองโคกมะยม.....	85
14. ภาพที่ 11 : แสดงร้านค้าภายในชุมชน.....	85
15. ภาพที่ 12 : แสดงลักษณะห้องพักให้เช่า.....	86
16. ภาพที่ 13 : แสดงเขตติดต่อระหว่างหมู่บ้านกับโรงงาน.....	86
17. ภาพที่ 14 : แสดงที่ทำการสวนอุตสาหกรรมโรจนะ.....	87
18. ภาพที่ 15 : แสดงสถานีไฟฟ้าย่อยโรจนะภายในเขตอุตสาหกรรม.....	87

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย